

Werkwijze

Project 1

Buurtgerichte Routekaarten (2022-2024)

Onderdeel van:
Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie 2022-2030

Datum: 31 mei 2022

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doelstelling en resultaten transitievisie warmte	3
2. Doelstelling.....	6
3. Aanpak en proces	7
4. Participatie	10
5. Communicatie	11
6. Planning	13
7. Interne inzet medewerkers	15
7.1 Projectteam en organisatieschema	15
8. Financieel	17

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland heeft zich gecommitteerd aan het internationale klimaatakkoord van Parijs. Hierin is besloten dat we de opwarming van de aarde gaan tegenhouden door de reductie van broeikasgassen. Nederland heeft aan de hand hiervan een landelijk Klimaatakkoord gesloten. Eén van de sectoren die de CO₂ uitstoot zal moeten reduceren is de gebouwde omgeving.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeente regisseur is van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. De doelstelling van de gemeente Wassenaar is om in 2050 CO₂ neutraal de gebouwde omgeving van warmte te voorzien. De gemeente heeft hiervoor als eerste aanzet een transitie visie warmte opgesteld. Deze is door de gemeenteraad vastgesteld in november 2021.

De concrete kansen die zijn omschreven in de TVW worden verder uitgewerkt in een zogenaamd uitvoeringsplan. In deze werkwijze staan de doelen omschreven hoe we deze kansen daadwerkelijk gaan realiseren. Dit doen en kunnen we als gemeente niet alleen. Daarom werken we als gemeente samen met alle betrokken stakeholders.

Alvorens we gaan starten met het opstellen van het uitvoeringsplan beschrijven we eerst een werkwijze. Dit document geeft de werkwijze inclusief de doelstelling, planning en begroting.

1.2 Doelstelling en resultaten transitievisie warmte

De gemeente heeft in 2021 een transitievisie warmte opgesteld. Dit is gedaan aan de hand van een technische economische analyse en een participatietraject met inwoners. Meer dan 500 inwoners hebben via verschillende participatieactiviteiten meegedacht over de warmtetransitie. Op basis van de onderzoeken heeft de gemeente de eerste transitievisie warmte opgesteld. Dit geeft een route weer tot aan 2050 en de concrete kansen die er zijn tot aan 2030. Elke vijf jaar zal de transitievisie warmte worden herzien naar de laatste inzichten en stand van zaken.

In de transitievisie warmte staat dat de gemeente Wassenaar de ambitie heeft om in 2030:

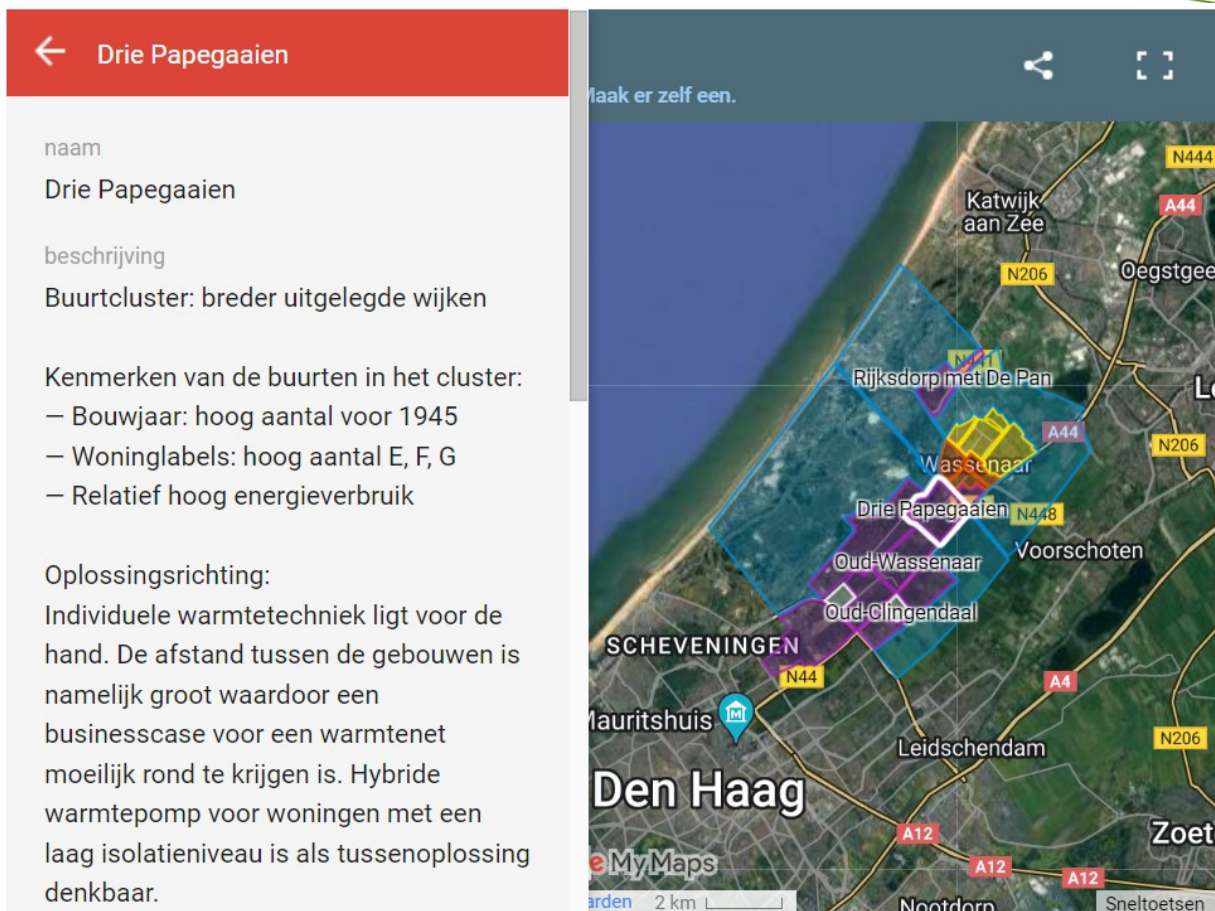
- De CO₂-uitstoot te verminderen door reductie van het energieverbruik middels isolatie. Daarmee hebben we de ambitie om het gemiddelde energieverbruik per gebouw/woning in 2030 met 15% te reduceren. Dit sluit aan bij de doelstelling van de Regionale Energie Strategie (RES) om in 2050 30% reductie op de gebouwde omgeving te halen. De gemeente zal hiervoor buurtplannen opstellen samen met bewoners hoe het totaal van de gebouwde omgeving deze ambitie kan gaan realiseren. De realisatiegraad zal afhangen van externe factoren zoals de markt, Rijksregelingen, wet- en regelgeving. De gemeente gaat actief op zoek naar knelpunten die de haalbaarheid van het doel of de snelheid ernaartoe belemmeren. De gemeente treft passende maatregelen om deze knelpunten weg te nemen of te verzachten. Financiële gevolgen worden aan de raad voorgelegd.
- Per buurt een routekaart op te stellen inclusief doelstellingen en het bijbehorende tijdspad. Het opstellen van de routekaart per buurt zal direct starten na vaststelling van de transitievisie warmte. We beginnen met een beperkt aantal buurten en breiden dat over de

jaren uit. De input die behaald wordt uit de buurtplannen vormt input voor de volgende versies van de transitievisie warmte.

- Per buurt minimaal een buurtuitvoeringsplan op te stellen voor het halen van de energie-reductiedoelstellingen uit de routekaart inclusief CO₂-reductie via hybride warmtepomp-opstellingen.
- Vanuit het nationale kostenooipunt is op dit moment alleen de buurt Verspreide Huizen Meijndel goedkoper om over te laten gaan op verwarming door middel van individuele warmtepompen. Allereerst is het gasnet in deze buurt relatief oud en financieel afschreven. Ten tweede blijkt uit de analyse dat de gebouwen in Meijndel met grote zekerheid uitkomen op een individuele elektrische warmtepomp. Aandachtspunt is hierbij wel de eindgebruikerskosten. Deze zijn hoger dan bij de huidige aardgasvariant. Bij de andere buurten zijn alle alternatieve eindoplossingen duurder. Deze buurt bestaat uit tien woningen. In het buurtplan van Verspreide Huizen Meijndel zal de haalbaarheid en betaalbaarheid van het aardgasvrij maken verder onderzocht worden.
- Minimaal twee herzieningen (minimaal eens per 5 jaar) van de transitievisie warmte te hebben opgesteld, met daarin de laatste stand van zaken qua techniek en rijksoverheidsbeleid erin verwerkt.
- Voor 80% van de buurten een eenduidig warmtealternatief bekend te hebben voor 2030. Bij de tweede iteratie van de TVW (2026) is voor 30% van de buurten het warmtealternatief bekend. Daarom beginnen we direct met een zoektocht naar geschikt lokale warmtebronnen.

Gebouweigenaren en inwoners kunnen nu al aan de slag met het verduurzamen van hun woning, ook als zij pas in de tweede of derde fase aan de beurt komen om geheel CO₂-neutraal te worden. Tot aan 2030 zal gewerkt worden aan stap 1 isolatie en stap 2 hybride warmtepompen. Meer informatie over het handelingsperspectief per buurt en de laatste stand van zaken staat op de gemeentelijke website met een online tool: <https://www.wassenaar.nl/wassenaar-aardgasvrij>

Per buurt staat er op deze site beschreven wat de (gelijkende) kenmerken per buurt zijn. Per buurt wordt ook de voorlopige oplossingsrichting en handelingsperspectief voor de gebouweigenaren beschreven. In Figuur 1 is een voorbeeld gegeven van buurt Drie Papegaaien.

Figuur 1: beschrijving buurt en buurtcluster.

Uit de transitievisie warmte komen de volgende projecten voort die de gemeente Wassenaar in de komende periode gaat uitvoeren.

1. Project: Opstellen Buurtgerichte Routekaarten (2022-2024)
2. Project verankering transitievisie warmte in omgevingsvisie (2023-2025)
3. Onderzoek lokale alternatieve warmtebronnen (2022-2024)
4. Update transitievisie warmte naar de 2.0 versie (2024-2026)

Deze aanpak richt zich op het eerste project: Opstellen Buurtgerichte Routekaarten (2022-2024).

2. Doelstelling

Het uiteindelijke doel is om in 2050 de gebouwde omgeving CO2 neutraal te verwarmen. In de transitievisie warmte is een route beschreven per buurtcluster naar dit doel. Daarbij zijn de concrete maatregelen genoemd die we tot aan 2030 kunnen nemen.

De gemeente vanuit het klimaatakkoord aangesteld als regisseur van de warmtetransitie. Uiteindelijk kan alleen de gebouweigenaar de beslissing maken en tot uitvoering over gaan. De gemeente zal de regie nemen en in samenwerking met alle relevante betrokkenen tot een plan moeten komen. Dit noemen we een buurtclusterplan.

Het doel van dit traject is om voor alle buurtclusters een buurtplan te maken. Daarbij zal rekening gehouden moeten worden met het doel van 2030 om het energieverbruik met 15% te reduceren.

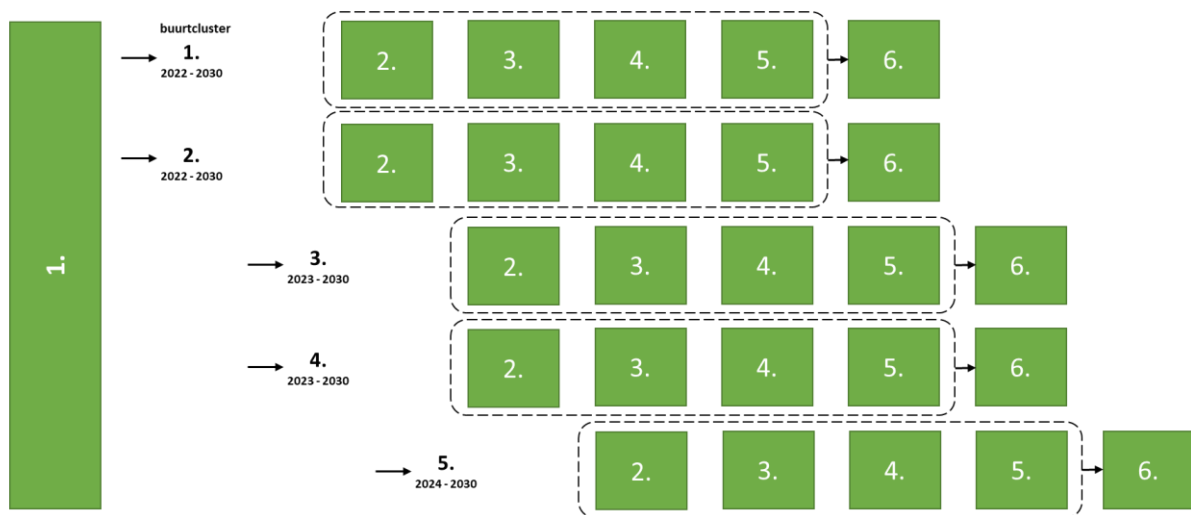
In dit project de buurtgerichte routekaarten zijn er twee doelstellingen:

1. Jaarlijks zullen er twee buurtclusterplannen opgesteld worden. In Wassenaar zijn er vijf buurtclusters. Alle buurten zijn in één van deze vijf ingedeeld:
 - a. Wassenaar Noord, bestaande uit de buurten: Zijlwating en Haven, Groot Deijleroord en Ter Weer, Weteringpark, Oostdorp
 - b. Wassenaar centrum, bestaande uit de buurten: Dorp Wassenaar, De Deijl, De Paauw (noord)
 - c. Kerkehout en Klingenbosch (buurten zijn gelijknamig)
 - d. Breder uitgelegde buurten, bestaande uit de buurten: Nieuw Wassenaar, Oud Wassenaar, De Kieviet, De Paauw (zuid), Drie Papegaaien, Oud-Clingendaal, Rijksdorp met De Pan, Duindigt met Groenendaal
 - e. Buitengebied, bestaande uit de buurten: Meijendel, Eikenhorst, Raaphorst en Poldergebied, Duinrell en Wassenaarse Slag, Maaldrift
2. In 2030 zal in geheel Wassenaar de CO2 uitstoot met 15% gereduceerd moeten worden door reductie van het verbruik. Dit kan via isolatie, isolatieglas, gebruik van lage temperatuurverwarming, kierdichting en eventueel energie reducerende technische installaties.

3. Aanpak en proces

De gemeente is voor het gehele traject tot aan voltooiing van de warmtetransitie regisseur. Dit betekent dat de gemeente is alle stadstadiums betrokken is. Per project wordt de rol van de gemeente bepaald en ook wie de stakeholders zijn binnen dit project. Van deze stakeholders zullen ook de rollen bepaald worden.

Voor de buurtuitvoeringsplannen zal de gemeente eerst van werkwijze maken. In dit document wordt deze aanpak beschreven. Op basis van deze aanpak zal in processtappen begonnen worden met de buurtplannen. In onderstaande infographic wordt het proces en de te nemen stappen van de warmtetransitie tot aan 2030 weergegeven.

Legenda groene blokken:

1. Volgorde aanpak buurtclusters (routekaart)
2. Stakeholders- en rol bepalen
3. Doelstellingen formuleren
4. Opstellen buurtplan
5. Realisatie en monitoring
6. Input voor TVW 2.0

Per activiteit worden eerst de stakeholders bepaald. Daarbij zal ook de rol van de gemeente en de stakeholders bepaald worden onder regie van de gemeente. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het participatiecompas. Deze is te vinden in hoofdstuk 4.

In deze werkwijze worden de activiteiten uit de infographic alvast op hoofdpunten verder uitgewerkt in:

- Wat gaan we doen?
- Hoe gaan we dat doen?
- Met wie en wat wordt hun rol?
- Wanneer?

Processtap #	Wat gaan we doen	Hoe gaan we dat doen	Met wie en wat wordt hun rol
1	<p>Bepalen in welke volgorde van buurtclusters we aan de slag gaan om een buurtuitvoeringsplan op te stellen</p> <p>Doel hierbij is het ontwikkelen van een "routekaart" door een drietal sessies tussen gemeente en Buurkracht</p>	<p>-Uitvoering door Buurkracht</p> <p>-Input uit transitievisie warmte</p> <p>-Input uit buurtteams/woningcorporaties</p> <p>-Gemeente maakt voorstel</p>	<p>Gemeente: regisseren</p> <p>Buurtteams: Mee-denken</p> <p>Woningcorporaties: Mee-denken</p> <p>Traject wordt ingekocht en uitgevoerd door een externe partij.</p>
2	<p>Per buurtcluster relevante stakeholders bepalen</p> <p>Rol van de stakeholders bepalen</p> <p>Gemeenteraad meebeslissen over participatiegraad stakeholders conform toezegging in raadsvoorstel TVW.</p>	<p>Input vanuit:</p> <p>-TVW</p> <p>-interne/ extern projectgroep</p> <p>-Buurteams</p> <p>-Commerciële verhuurders</p> <p>-VvE's</p> <p>-Oproep plaatsen in de Wassenaarse Krant</p>	<p>Gemeente: regisseren</p> <p>Interne/ externe projectgroep: meedenken</p> <p>Buurt-team: meedenken</p> <p>Commerciële verhuurders: meedenken</p>
3	<p>Per buurtcluster doelstelling formuleren tot aan 2030, zoals:</p> <p>-Welk percentage gebouwen voldoet aan "De Standaard" in 2030</p> <p>-Wanneer alle woningen voldoen aan De Standaard</p> <p>-Hybride warmtepomp</p> <p>-Percentage CO2 besparing in 2030</p> <p>-Verkrijgen input voor TVW 2.0</p>	<p>Projectgroep vormen. Met deze partijen in gesprek gaan en de gebouweigenaren en andere relevante stakeholders gaan samen doelstellingen formuleren.</p>	<p>Gemeente: faciliteren</p> <p>Stakeholders en rol volgen uit stakeholderanalyse, activiteit 5</p> <p>Gebouweigenaren: meebepalen</p> <p>Uitvoering door externe partij</p>
4	<p>Opstellen realisatieprogramma per buurtcluster onderverdeeld in:</p> <p>-isolatie (alle buurten)</p> <p>-hybride warmtepomp (zoals aangegeven in tvw)</p> <p>-Aardgasloos verwarmen langs Meijendelseweg</p>		<p>Gemeente: regisseren</p> <p>Rol stakeholders bepalen</p>
5	<p>Realisatie en monitoring.</p>	<p>Gebouweigenaren nemen maatregelen</p> <p>Monitoring door gemeente. Dit zal nog verder uitgewerkt</p>	<p>Gemeente: stimuleren</p>

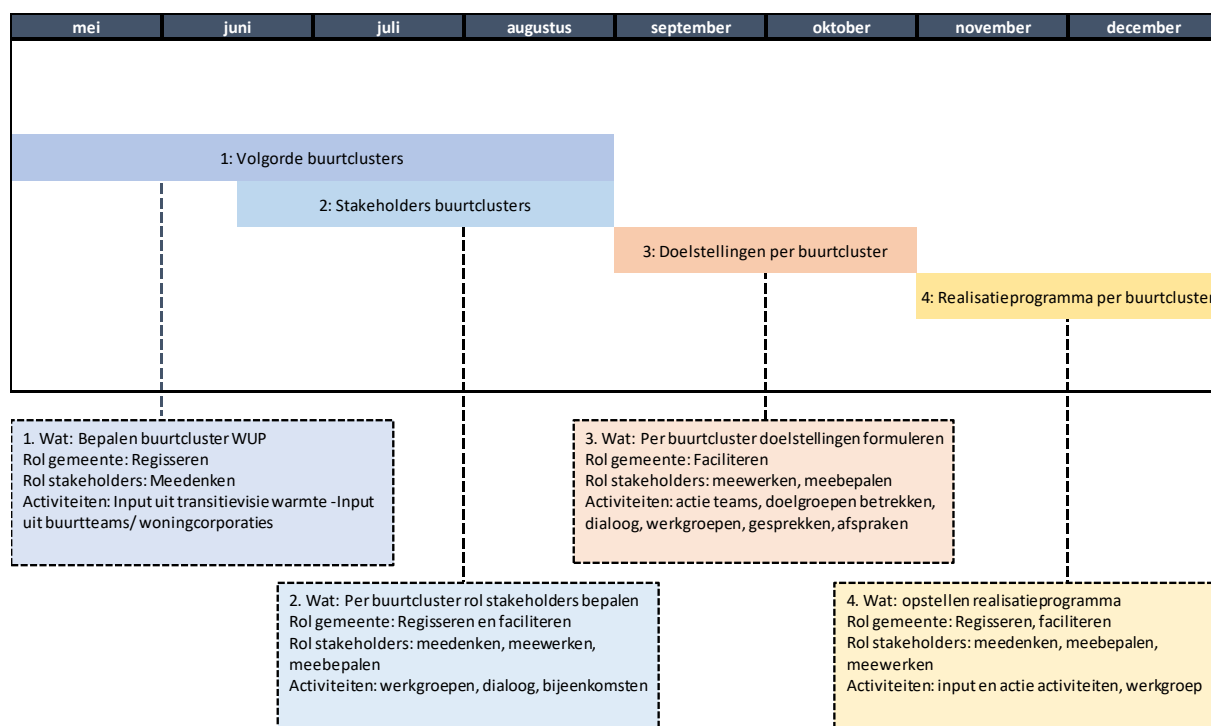
		worden hoe dit exact gaat plaats vinden.	
6	Input ophalen voor TVW 2.0	In 2026 zal de volgende update volgen van de transitievisie warmte. Deze visie zal input gebruiken die is opgedaan uit de buurtplannen.	Gemeente faciliteren

4. Participatie

Participatie en communicatie zijn cruciaal in de warmtetransitie. Bij het opstellen van de buurtplannen betreft de gemeente graag de relevantie stakeholders (belanghebbenden) in het traject. Eén van de meest belangrijke stakeholders zijn de woningeigenaren en inwoners. Zij zullen uiteindelijk de keuze en beslissing moeten maken om de stap naar CO2 neutraal te nemen. De gemeente is in eerste plaats regisseur, maar zal vooral ook een faciliterende rol innemen. Per activiteit zal de rol van de gemeente en de rol van de stakeholder bepaald worden. In onderstaand figuur staan deze rollen weergegeven.

		Rol van de Stakeholders			
		Mee-weten	Mee-denken	Mee-werken	Mee-bepalen
Rol van de gemeente	Reguleren	x			
	Regisseren	x	x		
	Stimuleren	x	x	x	
	Faciliteren	x	x	x	x
	Loslaten				

De activiteiten die we gaan nemen om tot de buurtplannen te komen zijn in het vorige hoofdstuk uitgewerkt. Bij elke activiteit zal participatie nodig zijn. In onderstaand figuur zijn de activiteiten met de rollen van de gemeente en stakeholders aangegeven. Deze participatie gaat hand in hand samen met communicatie. Dit is verder uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

5. Communicatie

Communicatie naar de inwoners en andere belangrijke stakeholders is essentieel voor de warmtetransitie. Voor de gehele transitie wordt daarom ingezet op een volledige duidelijke communicatie naar de gebouweigenaren. Op hoofdlijnen gaat de communicatie over de warmtetransitie en in specifiek over dit traject via twee sporen:

1. Handelingsperspectief inwoners en bedrijven
2. Proces buurtplannen

Het handelingsperspectief is afkomstig uit de transitievisie warmte. De buurten zijn ingedeeld in de vijf buurtclusters en voor elk buurtcluster is een handelingsperspectief opgesteld. In de periode tot aan 2030 is dit hoofdzakelijk gericht op reductie van aardgasverbruik door middel van isolatie, lage temperatuurverwarming en eventueel energiezuinige technische installaties.

Het tweede spoor gaat over communicatie over het opstellen van de buurtplannen. Deze werkwijze geeft de stappen weer tot het komen tot de buurtplannen. De communicatie-activiteiten is een leidraad. Tijdens de uitvoering zal gekeken worden of deze doelstellingen gehaald worden. Indien nodig zal dit tijdens het proces bijgestuurd worden.

Procestap#	Communicatie
	Informereren over het PvA: comm. over stavaza, op website, nieuwsbrief, buurtteams dekken wijken niet, hoe oplossen? Ook: intern
1	Na ranking, informeren welke twee buurtcluster we mee aan de gang gaan. In combinatie met stap 2 oproep plaatsen voor stakeholders in kaart brengen
2	Stakeholders benaderen via verschillende kanalen, incl: brief?, persbericht, website, socials, avond(en) organiseren Resultaten communiceren: eerst stakeholders en buurtcluster, vervolgens heel Wassenaar en evt andere stakeholders via diverse kanalen, ntb, afhankelijk van sentiment (hoe intensief, bv avond) iig persbericht, website, socials Stakeholders moeten representatief zijn voor buurt. Bij aanmeldingen monitoren en indien dit niet het geval is meer acties nemen. Ook: intern
3	Oproep plaatsen aan stakeholders om deel te nemen Bijeenkomsten organiseren met diverse werkvormen Resultaten via diverse kanalen communiceren zie 5
4	Uitleggen programma per cluster en gemeentebreed Mediamix zeer divers van persoonlijk tot technische uitleg, socials en animaties Ook intern
5	Intensieve veelal persoonlijke comm. per buurtcluster, of een deel

	ervan daarnaast via site, (wellicht eigen besloten deel) (nieuws)brief Ook: comm gemeentebreed ev: laten zien (voorbeeld) wat we doen aan raad, inwoners, EZK, en intern
6	-

6. Planning

In de planning maken we onderscheid tussen een lange termijnplanning van vijf jaar en een korte termijn planning van 2022. In beide planningen worden de activiteiten gegeven die voor heel Wassenaar gelden en ook de activiteiten die per buurtcluster uitgevoerd gaan worden. In de korte termijnplanning worden ook de communicatie-activiteiten toegevoegd.

Lange termijnplanning tot aan 2036

	2022	2023	2024	2025	2026
1. Volgorde buurtclusters bepalen					
Buurtcluster no. 1					
2. Stakeholders per buurtcluster					
3. Doelstellingen per buurtcluster					
4. Realisatieprogramma per buurtcluster					
5. Realisatie en monitoring					
6. Input TVW 2.0					
Buurtcluster no. 2					
2. Stakeholders per buurtcluster					
3. Doelstellingen per buurtcluster					
4. Realisatieprogramma per buurtcluster					
5. Realisatie en monitoring					
6. Input update TVW					
Buurtcluster no. 3					
2. Stakeholders per buurtcluster					
3. Doelstellingen per buurtcluster					
4. Realisatieprogramma per buurtcluster					
5. Realisatie en monitoring					
6. Input update TVW					
Buurtcluster no. 4					
2. Stakeholders per buurtcluster					
3. Doelstellingen per buurtcluster					
4. Realisatieprogramma per buurtcluster					
5. Realisatie en monitoring					
6. Input update TVW					
Buurtcluster no. 5					
2. Stakeholders per buurtcluster					
3. Doelstellingen per buurtcluster					
4. Realisatieprogramma per buurtcluster					
5. Realisatie en monitoring					
6. Input update TVW					

Korte termijnplanning voor 2022

	2022							
	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
0. algemeen stand van zaken: plan is klaar, persbericht, interview, website, klimaattaafel	■	■						
1. Volgorde buurtclusters bepalen		■	■	■				
Resultaten communiceren: eerst stake-holders en buurtcluster, vervolgens heel Wassenaar, diverse kanalen, (bijv persoonlijke avond) iig website, persbericht, socials		■	■	■				
oproep uitdoen om mee te doen								
2. Stakeholders bepalen buurtcluster 1 en 2			■	■	■			
Stakeholders benaderen via allerlei kanalen incl socials, nieuwsbrief, avond(?), persbericht		■	■	■	■			
3. Doelstellingen buurtcluster 1 en 2						■		
Bijeenkomsten organiseren div. werkvormen						■		
Resultaten communiceren (mediamix, zie 4)								
4. Realisatieprogramma buurtcluster 1 en 2							■	■
Mediamix zeer divers van persoonlijk tot technische uitleg via animaties							■	■
5. Realisatie en monitoring (vanaf 2023)								
6. Input TVW 2.0								

7. Interne inzet medewerkers

Voor de uitvoering van dit project wordt zoveel mogelijk ingezet op inzet van interne medewerkers. Daarnaast zal er voor een aantal activiteiten gerichte inkoop gedaan worden voor ondersteuning. Hieronder is de inzet van medewerkers gegeven.

Functie	Uren per week
Projectleider	6
Ondersteuning	2
Communicatie	6
Programmamanager LES	4
Adviseur participatie	2
Totaal	20

7.1 Projectteam en organisatieschema

Projectteam:

- Projectleider warmtetransitie
- Projectondersteuner warmtetransitie
- Communicatieadviseur
- Programmanager lokale energiestrategie
- Medewerker wijken
- Adviseur participatie
- Adviseur OGB (riolering, etc.)
- Adviseur Bouwteam (eigen vastgoed)

Per project zullen externen betrokken worden in het projectteam, denk hierbij aan:

- Adviseur netwerkbeheerder Liander (extern)
- Adviseur drinkwaterbedrijf Dunea (extern)
- Adviseur PZH (extern)
- Woningcorporaties (extern)
- Bewonerscommissie (extern)

Vergadercyclus: 1x per drie weken

Voorzitter: projectleider warmtetransitie

Rapporteert aan stuurgroep

Stuurgroep:

- Wethouder duurzaamheid
- Wethouder vastgoed (per project bekijken)
- Programmamanager lokale energiestrategie
- Projectleider warmtetransitie
- Vertegenwoordiging vanuit woco's

- Vertegenwoordiging vanuit bewoners (afbakenen en per project bekijken)

Vergadercyclus: 1x per twee maanden

Voorzitter: wethouder duurzaamheid

Doel: nemen van besluiten, geeft opdracht aan projectteam

Rapporteert aan college van B&W

8. Financieel

Voor inkoop van capaciteit en communicatie wordt hieronder een overzicht gegeven voor 2022.

#		Budget
1	Routekaart opstellen (in welke volgorde gaan we aan de slag), inhuur Buurkracht	10.000 euro
3	Doelstellingen voor twee buurtcluster formuleren	20.000 euro
	Communicatie	5.000 euro
	Reserve	5.000
	Totaal	40.000 euro
	Personeelskosten intern (zie H5)	80.000 euro

Dekking:

Bij de vaststelling van de transitievisie warmte in november 2021 heeft de raad financiële middelen vastgesteld, ook voor dit vervolgtraject. Dit voorstel heeft daardoor geen extra financiële consequenties voor de begroting.